

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr odcinka: 195

W 110 rocznicę urodzin BOHATERKI

LUDMIŁA ROSZKO

- docent z krainy oz¹

Dedykacja: dla nauczycielek eseisty z geografii z LO IV w Bydgoszczy, zapewne słuchała wykładów naszej Heroiny na UMK w Toruniu oraz ze SP nr 42 w Bydgoszczy.

Polecana/Omawiana książka:

LUDMIŁA ROSZKO (1913 – 2000). Wybitny geograf i współzałożycielka Instytutu Miłosierdzia Bożego. W setną rocznicę urodzin. Pod redakcją: Wojciecha Polaka. Waldemara Rozyńkowskiego, Wojciecha Wysoty, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2013.

Bohaterką odcinka jest Pani Docent Ludmiła Roszko², Roszkówna – jak się często podpisywała, taki właśnie Jej autograf widnieje na przedniej okładce polecanej książki, oprócz zdjęcia portretowego itd. Dawniej znany był *Czarnoksiężnik z krainy Oz*³, ale 'oz' w tytule eseju to tylko *chwył marketingowy*.

¹ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Oz_\(geomorfologia\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Oz_(geomorfologia)); informacja o formie GEOMORFOLOGICZNEJ o nazwie oz, czyli podłużnym pagórku.

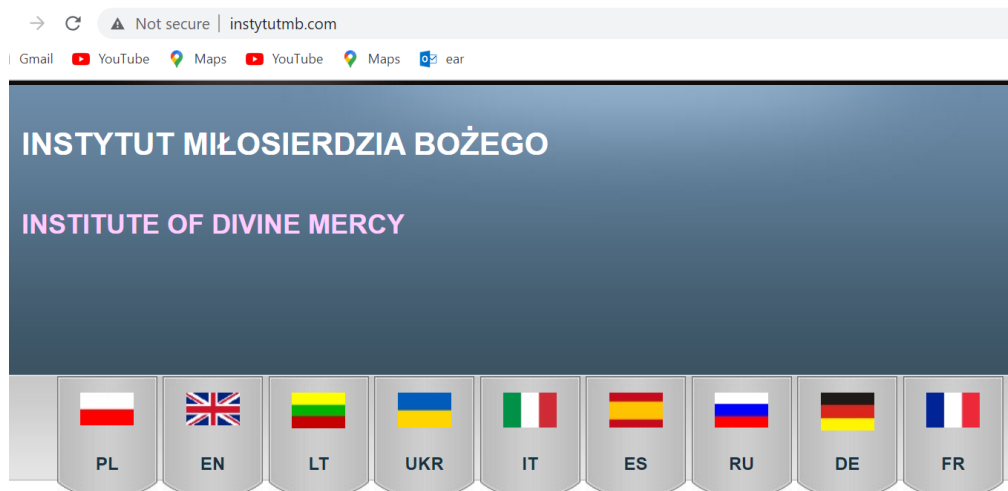
² NIEWIAROWSKI, W. Ludmiła Roszko 1913-2000. *Przegląd Geograficzny. Polska Akademia Nauk*, 2001, 73.1-2: 208-210.;

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Czarnoksiężnik_z_krainy_Oz; MUSICAL oraz FILM, Dorotkę grała Judy Garland. << film znalazł się na watykańskiej liście 45 filmów fabularnych, które propagują szczególne wartości religijne, moralne lub artystyczne >>

W naszej serii mamy ok. 10 pań profesor związanych z TORUNIEM tj. odcinki 41,54,100 (do uzupełnienia), 121,131,152,196 oraz 197, zawsze ilustrowane zdjęciami z Torunia. **A nasza Heroina nie uzyskała profesury**, bo była prześladowana przez władze komunistyczne za swoją działalność **społeczną**. Dziś mamy wolność stowarzyszania się - eseista należał do PTM, LOP, TMLiKW, PTTK, a należy PTMTS (gdzie gości nasza seria), SIMP, PK TMM oraz IFToMM⁴, a także innych.

Międzynarodowa Organizacja IFToMM, do której należał eseista

Dziękujemy za odwiedzenie naszej strony. Wybierz swój język i poczytaj więcej o życiu świeckich konsekrowanych.

Thank you for visiting our webpage. Please select your language and read more about secular consecration.

Organizacja, do której należała nasza HEROINA

⁴ <https://iftomm-world.org/committees/technical-committee-for-gearing-and-transmissions/>; (otwierano 03.02.2023) nazwisko eseisty można znaleźć szukając członków według krajów – Poland - Polska.

W naszej serii mamy już jedną **panią docent** – Edytę Stein, której hitlerowscy Niemcy zabronili dalszej pracy naukowej na podstawie prawa PAŃSTWOWEGO III Rzeszy, tzw. ustaw norymberskich⁵.

W telewizyjnym programie „Familiada” regulamin powtórzono ponad 1000 razy, a w naszej serii przypominany jest od czasu do czasu. Generalnie omawiane są książki odnoszące się do naukowczyń, a esej to jakiś rodzaj recenzji, gdzie eksponowana jest postać BOHATERKI, właśnie w aspekcie Jej pracy naukowej, kariery uniwersyteckiej itp. Zatem w przypadku śpiewaczek operowych (czy aktorek lub grających na wszelkich instrumentach) są one włączane do listy Heroin, o ile pracowały na uczelniach artystycznych. Podobnie jest z zakonnicami – są w serii o ile pracowały naukowo lub otrzymały zaszczytny dyplom uniwersytecki DHC lub miały tytuł DOKTORA KOŚCIOŁA. A zatem działalność społeczna naszej Bohaterki nie będzie omawiana, kto chce może przeczytać.

GEOGRAFIA to przepiękna dziedzina wiedzy, nauczycielki eseisty to genialne postacie. W podstawówce jechaliśmy z Panią Borzyszkowską -wąskotorówką - do Wtelna na wycieczkę do dworku słynnego malarza Wyczółkowskiego⁶. Niedługo potem szyny wyrwano, trasę zamknięto. Z Panią Kają jeździliśmy oglądać ślady lodowca koło Torunia, m.in. głazy narzutowe z granitu przypchane ze Szwecji! Warto, aby dzisiejsi specjaliści od „ociplenia”, cokolwiek się nauczyli, użyte słowo jakoś tam oddaje stan ich umysłów.

Spóźnione MOTTO:

„Ludzi nawet się nie domyślają, jak sobie szpecą krajobrazy”

Sformułował: Fiodor Dostojewski.

Będąc w Zurychu eseista dowiedział się iż „wartością” miasta jest SKYLINE, widok centrum, nie wolno go naruszyć wieżowcem. Wracamy do Bohaterki, poprzez losy Bohaterki dowiadujemy się iż można ukochać ziemię, okolicę.

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Ustawy_norymberskie; ustawy rasistowskie; <<(niem. *Nürnberger Gesetzen*, także jako *Nürnberger Rassengesetze* – „norymberskie ustawy rasowe”) – ustawy rasowe uchwalone przez niemiecki Reichstag **15 września 1935** i w tym samym dniu ogłoszone na zjeździe NSDAP (Reichsparteitag) w Norymberdze.>>

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Leon_Wycz%C3%B3%C5%82kowski; m.in. rektor ASP w Krakowie, miał dworek koło Bydgoszczy.

Wracając do dedykacji – to właśnie nauczycielka z podstawówki namówiła nas na przynależność oraz działalność w PTTK.

DOCENT – to nazwa posady na uczelniach, której już obecnie nie ma w polskim systemie awansu naukowego. Wracamy do głównego nurtu eseju.

Omawiana książka ma 243 strony, miękkie okładki, papier jest bardzo biały, dość sztywny. Treść podzielono na trzy części: I – Wybitny geograf, II – o sprawach Instytutu Miłosierdzia Bożego, a III – to wspomnienia osób, które z Bohaterką współpracowały. Na końcu zamieszczono Aneksy; np. Aneks 1: Bibliografia publikacji doc. dr Ludmiły Roszko, zestawiono latami, 74 pozycje. Aneks 2: Spis prac magisterskich wykonanych pod Jej kierunkiem (1955-1985) – 117 dyplomów. Na początku, we wstępie (str. 7-8) Redaktorzy⁷ omówili zamysł książki. Publikację przygotowali **wybitni profesorowie UMK**, to daje gwarancję, że jest niezwykle ciekawa. Zaczyna się jak w filmie przygodowym – dlaczego imię 'Ludmiła' oraz gdzie i kiedy się urodziła. Podrozdział strona 58 „Tajemnica miejsca urodzenia” – no cóż podawano różnie: Wilno, Smoleńsk, ale autor (Antoni Olszewski⁸) podaje - na podstawie księgi metrykalnej z cerkwi prawosławnej - iż ochrzczono JA we wsi Nowoswitliwka koło Ługańska (Zagłębie Donieckie) – dziś niestety ze względu na wojnę mniej więcej wiemy gdzie to jest. Data chrztu 20 czerwca 1913r., ale urodziła się 15-go dnia tegoż miesiąca. Strona 61 jest zdjęcie rodziców Bohaterki: Jadwigi z Domańskich oraz Wasylego Porfierowicza Rożkowa – prawosławnego Rosjanina, nauczyciela gimnazjalnego w Smoleńsku oraz w Muromiu nad rzeką Oką. Jest kilkadziesiąt fotografii, przy czym numerowane są od jeden w każdym podrozdziale. To pewien drobny mankament książki – przydałby się spis rysunków i fotografii na końcu książki.

Rodzice Ludmiły mieszkali we wspomnianym Muromiu w latach 1911-1918. Ojciec zmarł w 1919r. W 1917 r. wybuchła Rewolucja Bolszewicka, a Ona

⁷ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Polak_\(historyk\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Polak_(historyk)); Wojciech Polak /UMK/
https://pl.wikipedia.org/wiki/Waldemar_Rozynkowski; Waldemar Rozynkowski /UMK/
<https://www.umk.pl/uczelnia/wladze/rektorzy/>; Wojciech Wysota /UMK/ - obecnie Rektor ds. Nauki (otwierano 03.02.2023). Grono Rektorskie jest 6-ścio osobowe, w tym 2 Panie Profesor.

⁸ <https://omega.umk.pl/info/article/UMK5ed6752f323e4e8b86ee28678ac55a7f/>; afiliacja UMK.

z mamą 'cudem' przejechały do Wilna w 1920r. Wilno wtedy leżało w granicach II Rzeczypospolitej. Miasto nauki, sztuki, uniwersyteckie, cudowne. Ludmiła uczęszczała do gimnazjum w latach 1928-1933. Następnie rozpoczęła studia na Uniwersytecie Stefana Batorego, na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym – nie ma daty od 1933 czy 1934r., ale od 12.10.1934 roku została członkinią „Koła **Przyrodników** Studentów USB w Wilnie”. Latem 1939r. prowadziła badania terenowe na Wołyniu. Jakoś dyplom się lekko opóźnił, bo odebrała go dopiero w grudniu 1939 roku.

We wrześniu 1939 r. na miasto i region najechali Rosjanie. Jednak niedługo potem Wilno przyłączono do niepodległej LITWY, **mało kto o tym wie!!!!**

Ale w 1940 roku, Stalin najechał na trzy państwa bałtyckie i utworzył z nich republiki Związku Radzieckiego. Zatem Ona uzyskała dyplom litewski – magistra filozofii z zakresu geografii!!! Nasza Bohaterka w okresie 10.X.1944 do 7.VII.1945r. pracowała w Muzeum Geologicznym Litewskiego Instytutu Geologicznego w Wilnie w państwie ZSRR...

Po utworzeniu, po wojnie państwa Polskiego (w sferze wpływów rosyjskich), wielu Wilniuków zdecydowało się na przesiedlenie do Polski w nowych granicach. Wręcz cały pociąg naukowców, przewiózł liczną ich grupę do TORUNIA. Dzięki temu z dnia na dzień powstał UNIWERSYTET dziś w TOP10 w Polsce. Ona rozpoczęła pracę w Katedrze Geografii UKM w Toruniu od dnia 1.X.1945 roku.

Rozdział na stronach 11-55 pt. „Charakterystyka dorobku naukowego Ludmiły Roszko” napisał Edward Wiśniewski⁹. Autor omawia Jej prace naukowe – niektóre dość szczegółowo m.in. „**Oz chełmżyński**” Studia Soc. Sci. Torun, Sectio C, Vol. 1, Nr 1, Toruń 1951, s.1-15. A zatem tu opisany **OZ** to wał ziemny, podłużny, którego powstanie związane jest z pobytem LODOWCA. Nasza Bohaterka publikowała prace naukowe też po francusku, angielsku, rosyjsku

⁹ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Edward_Wi%C5%9Bniewski_\(geograf\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Edward_Wi%C5%9Bniewski_(geograf)); o tym samym nazwisku i imieniu jest kilku profesorów. Ten pracował m.in. w UMK w Toruniu. <<[...] odbył studia geograficzne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, ukończył je w 1960 roku, wśród jego wykładowców byli Rajmund Galon i **Ludmiła Roszko**. Po studiach podjął pracę w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.>>

i niemiecku (patrz spis JEJ publikacji). Zawsze jest to podkreślane w esejach – znajomość języków obcych pomaga w karierze, i w awansie zawodowym.

Po zamieszkaniu w Toruniu zajęła się sprawami, okolicznych ziem w świetle zjawisk, procesów geograficznych, geologicznych, w tym sprawami erozji gleb. Tworzyła wiele specjalistycznych map. Rozdział zawiera 15 zdjęć oraz 22 mapy. Zdjęcia to jeszcze z Wilna – wycieczka studencka, potem Toruń i okolice, Uniwersytet, ze współpracownikami. Mapy to np. **'fazy recesyjne lodowca bałtyckiego'**, mapy terenów zagrożonych erozją gleb w okolicach Bydgoszczy (miasta rodzinnego eseisty), budowa wewnętrzna moren tczewskich – przekrój!!, zapewne wymagało to wielu odwiertów. Inny przekrój to budowa sandru koło Przezmarka – tylko dla wtajemniczonych.

Nasza Heroina uzyskała stopień doktora w 1951 roku. Dalej intensywnie pracowała i publikowała, uzyskując nominacje na stopień naukowy docenta w 1955 roku.

Uczestniczyła w konferencjach zagranicznych, uczestniczyła aktywnie w organizacji **Światowego Kongresu Geograficznego** w Polsce, z uczestnictwem ponad 500 naukowców z całego świata, była wtedy autorką i/lub współautorką 11 publikacji kongresowych – po francusku i po angielsku.

Wypromowała jednego doktoranta na doktora w 1968 roku.

Za swą działalność społeczną była prześladowana, w różnych okresach życia, z różnym natężeniem. Nawet *na około trzy lata była „zawieszona”* w możliwości prowadzenia zajęć dydaktycznych. Warto odpowiednią część książki przestudiować, aby wiedzieć jak wyglądają rządy bezmyślności, bez zasad moralnych, może ktoś zmadrzeje – ale to niezwykle trudne.

Po lekkich zmianach w Polsce w 1985r. otrzymała nawet Order Odrodzenia Polski (Krzyż Kawalerski) i wiele innych odznaczeń. Była niestrudzoną propagatorką wiedzy – rzetelnej, głębokiej. Działała aktywnie w towarzystwach naukowych, pełniła funkcje w ich władzach – te towarzystwa to z zakresu

geografii oraz prestiżowe **Towarzystwo Naukowe** w Toruniu – jednoczące całe środowisko akademickie. Pracowała też w redakcjach branżowych czasopism naukowych. Ponadto była członkinią Komitetu Głównego Olimpiady Geograficznej – która propaguje wiedzę z tej dziedziny wśród licealistów. To szlachetna i piękna działalność – uczestnicy olimpiad dobrowolnie „wciągają się” w poszerzanie swojej wiedzy. Toruń był centrum wojewódzkim olimpiad. Eseista – w Toruniu – pisał tzw. etap wojewódzki¹⁰ olimpiady matematycznej, no cóż kolega z klasy dotarł do finału ogólnopolskiego w Warszawie.

Warto przeczytać całą książkę. Warto zrozumieć, że nie tak łatwo znosi się prześladowania. Bohaterka jest warta przypomnienia, takiego słowa używa się w serii, ale w tym wypadku Jej życiowa postawa bywała rzeczywiście *bohaterska*.

¹⁰ Po zaliczeniu etapu szkolnego, kwalifikacje z naszej matematyczno-fizycznej klasy uzyskało 3 uczniów. Na etapie wojewódzkim było ok. 100 uczniów. W finale warszawskim też ok. 100 = 17 ówczesnych województw **po 6** laureatów wojewódzkich. Laureat ogólnopolski miał wolny wstęp na studia dowolne w Polsce, a uczestnik finału - na matematyczne.

LINKI ORAZ INNE PUBLIKACJE

OLSZEWSKI, Antoni. Roszkówna (Roszko) Ludmiła (1913-2000). *Geografowie polscy: słownik biograficzny*, 1405-1409.

// o Bohaterce jako naukowcu w dziedzinie 'geografia'

KONOPKA, Witold. **Symposium naukowe w setną rocznicę urodzin Ludmiły Roszko**. *Rocznik Toruński*, 2013, 40: 327-330.

GALON, Rajmund; ROSZKÓWNA, Ludmiła. *Extents of the Scandinavian Glaciations and of Their Recession Stages on the Territory of Poland in the Light of an Analysis of the Marginal Forms of Inland Ice*. 1961.

Starkel, Leszek, and Ludmiła Roszko. "Przeglądowa mapa geomorfologiczna Polski: 1: 500 000. Arkusz Gdańsk." (1980).

ROSZKO, Ludmiła. *Moreny czołowe zachodniego Pojezierza Mazurskiego*. Towarzystwo Naukowe, 1955.

KRASNODEBSKI, Jarosław. *Z Wilna nad Wilią do „Wilna nad Wisłą”. Ekspatriacja i osiedlenie się mieszkańców Wileńszczyzny w Toruniu (1944–1948)*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2019.

// o wielkim przesiedleniu Wilniuków do Torunia

Matka Boża Miłosierdzia - główna patronka Instytutu, który został jej całkowicie zawierzony. Każda z nas, na początku własnej formacji, zawiera swoje powołanie Matce Bożej. W łączności z Maryją realizujemy wszystkie działania Instytutu.

Jestem wam Matką z niezgłębionego miłosierdzia Boga. Ta dusza jest mi najbliższą, która wiernie wypełnia wolę Bożą; Bądź odważna, nie lekaj się złudnych przeszkód, ale wpatruj się w mękę Syna Mojego, a tym sposobem zwyciężysz (Dzienniczek 449)

Życie wasze ma być podobne do życia mojego, ciche i ukryte, [macie] nieustannie się jednoczyć z Bogiem i prosić za ludzkością, i przygotowywać świat, na powtórne przyjście Boga (Dzienniczek 625)

Czytaj

Ludmiła Roszko

Są dusze w świecie żyjące, które Mnie szczerze kochają, w ich sercach przebywam z rozkoszą, ale jest ich niewiele (...) one są na obronę przed sprawiedliwym Ojcem niebieskiego i na wypraszenie miłosierdzia dla świata (Dzienniczek 367)

Dusze wybrane są w Moim ręku światłami, które rzucam w ciemność świata i oświecam go. Jak gwiazdy oświecają noc, tak dusze wybrane oświecają ziemię, a im dusza doskonalsza, tym większe światło rozciąga wokół siebie i dalej sięga; może być ukryta i nie znana nawet najbliższym, a jednak jej świętość odbija się w duszach na najodleglejszych krańcach świata (Dzienniczek 1601)

Czytaj

Nasza duchowość

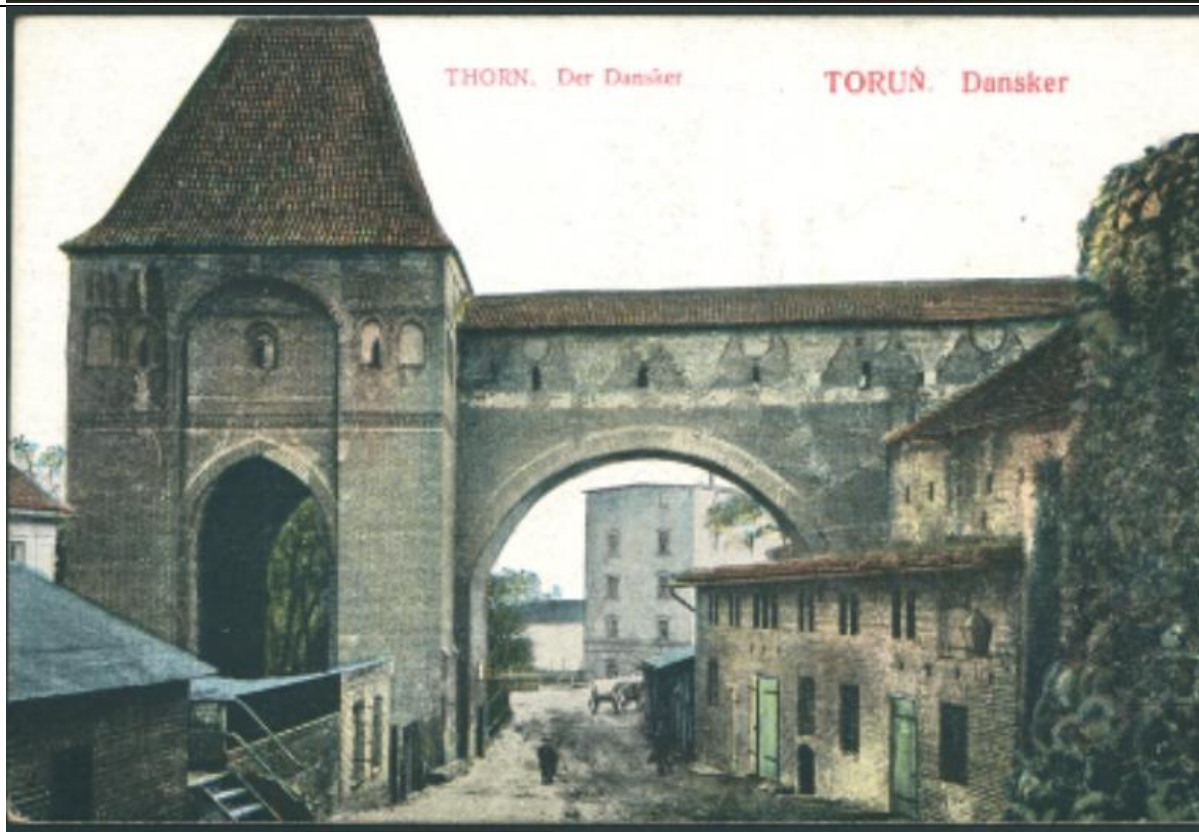
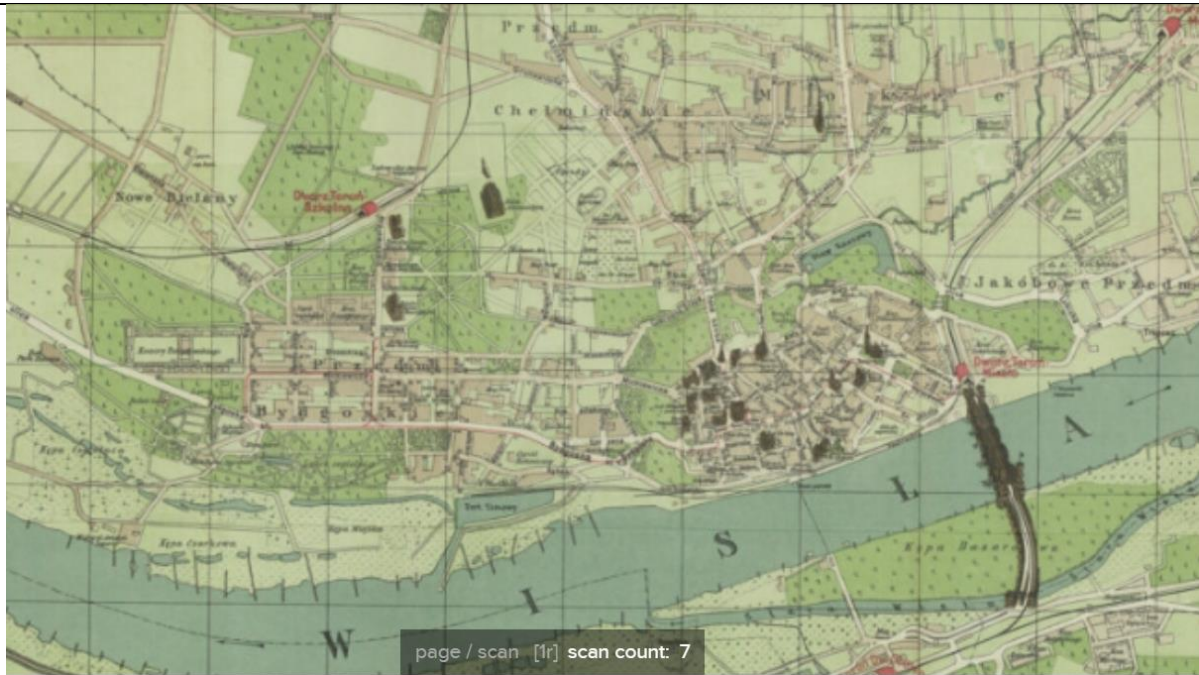
Duchowość Instytutu opiera się na:

- orędziu Pana Jezusa o Miłosierdziu Bożym opisanym w Dzienniczku św. s. Faustyny
- niemieckim katechizmie, kt. kr. Michała Sopoćki

O naszej BOHATERCE można przeczytać na stronie Instytutu

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

TORUŃ

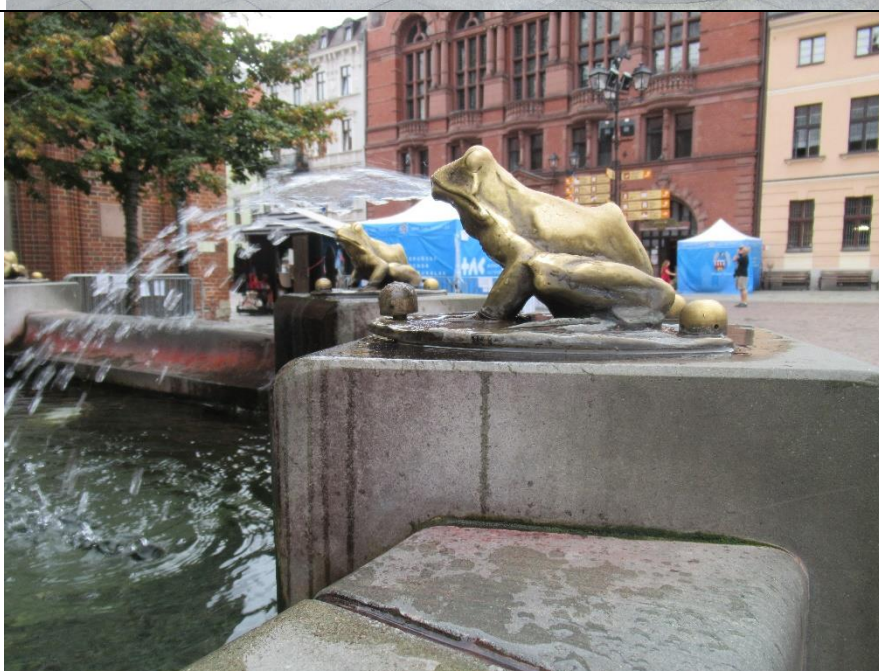

Zdjęcia związane z obrazem „Jezu ufam Tobie”

Kościół w Toruniu

Figura koło kościoła Sw. Anny w Krakowie

Zdjęcia wykonał eseista oraz z zasobów NAC, Polona.

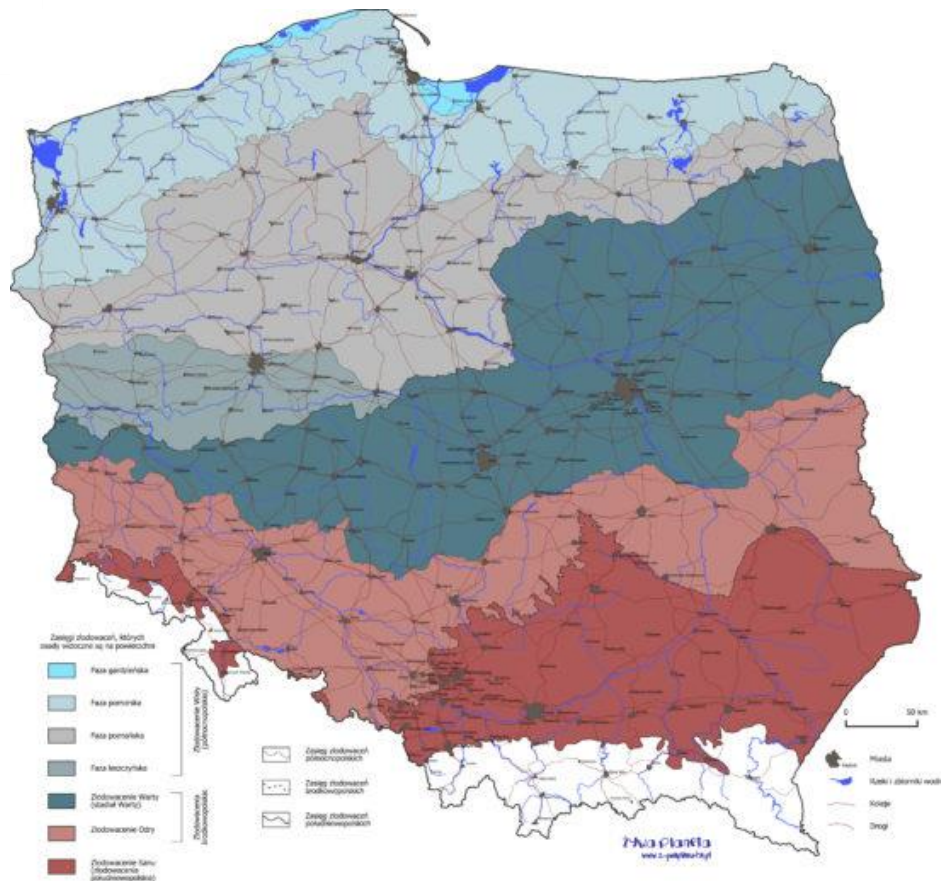
DODATEK SPECJALNY - Z GEOGRAFII

Przebieg zlodowaceń w Polsce

CZAS TRWANIA (tys. lat temu)	GLACJAŁ interglacjał
10–110	ZLADOWACENIE PÓŁNOCNOPOLSKIE (bałtyckie, Wisły)
110–130	interglacjał eemski
130–310	ZLADOWACENIE ŚRODKOWOPOLSKIE (Odry)
310–360	interglacjał wielki (mazowiecki)

Ostatnie zlodowacenie - granica górna czerwona, skończyło się około 10 000 lat temu, nauczycielka eseisty mówiła, iż to jakby WCZORAJ!!!!!!!!!!!!!! Bo o każdym kroku Egipcjan wiemy z czasu sprzed 5 000 lat temu, zatem to tylko okres 2 razy dawniejszy; <https://zywaplaneta.pl/zlodowacenia-plejstocenske-w-polsce/>;

Przebieg pradolin na terenie Polski

Pradoliny powstawały równoległe do czoła lądolodu.

Autor mapy: Sławomir Lamparski. Konsultacja merytoryczna: prof. Leszek Marks

<http://www.zycieaklimat.edu.pl/pradoliny/>

PRADOLINA TORUŃSKO-EBERSWALDZKA

Z Encyklopedii

<<[Toruńsko-Eberswaldzka, Pradolina](#), Pradolina Notecka,

długie równoleżnikowe obniżenie w Polsce i Niemczech, w środkowowschodniej części Pojezierzy Południowobałtyckich, między pojezierzami: Południowopomorskim, Chełmińsko-Dobrzyńskim i Meklemburskim na północy a Lubuskim, Wielkopolskim i Barnimskim na południu;>>

https://www.wikiwand.com/pl/Pradolina_Toru%C5%84sko-Eberswaldzka;

Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka (315.3, niem. *Thorn-Eberswalder Urstromtal*) – makroregion geograficzny w środkowej i zachodniej Polsce oraz we wschodnich Niemczech, część podprovincji Pojezierza Południowobałtyckie. Ciągnie się równoleżnikowo pomiędzy Pojezierzem Południowopomorskim i Chełmińsko-Dobrzyńskim na północy, a Pojezierzem Lubuskim i Wielkopolskim na południu.

Podsumowanie

Nieuki nie wiedzą, że dramatyczne zmiany klimatu były na ziemi od zawsze. **Zlodowacenia** były przeplatane erami **ocieplenia**, cofania się lodowców. Nie do wyobrażenia!!! Cała północna POLSKA – jeszcze nie tak dawno - pokryta była lodem, którego granica była na południe od **rodzinnego miasta eseisty Bydgoszczy** i na południe od Torunia. Lodowiec cofając się utworzył okresowo **prarzekę**, płynącą w pradolinie (patrz mapka) - -- miasto Bydgoszcz leży na dnie tejże pradoliny. Nauczycielka z geografii z liceum (LO IV) miała niezłego 'fizja' na punkcie lodowca. Zabrała całą klasę na wycieczkę w okolice Torunia, aby po 10 tys. latach śledzić skutki pobytu lodowca!!